

ב"ה. ימים הסמוכים לכ"ב שבט, תשע"ט.

קרב ובא יום ההסתלקות-הילולא השלושים ואחד של הרבנית הצדקנית מרת ח' מושקא ע"ה ז"ל, ביום רביעי פ' יתרו, כ"ב שבט תשע"ט. וזהו הזמן שבו עלינו, חסידי ומקושרי כ"ק אדמו"ר זי"ע, לתת לב ליום ההילולא ולבעלת ההילולא, אשר כמה וכמה פרטים וענינים בזה.

האמת הגמור הוא אשר אין בכוחנו ויכולתינו להעריך את הרבנית, וכפי שכ"ק אדמו"ר התבטא אודותה "אשר רק הקב"ה יודע את כל האמת אודותה (In any case, G-D almighty knows the full truth). אך כיון שכ"ק הורה לנו ללמוד מדרכי' ועבודתה שומה עלינו לתת לב אלי' ולעבודתה בקודש, ללמוד מדרכי' ולהפנימם בחיינו.

ובכן, לכל לראש, יקרה מכל יקר היא לנו הרבנית מצד היותה אשת כ"ק אדמו"ר, הקרובה אליו מכל. וכמאמר כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע (אגרות קודש ח"ח, ע' שכט), "אשר בזאת תבחן אהבתכם אלי וחיבתכם לשורש ישי, נוף אילנא דחייא... כמאמר הידוע, אז מען האט האלט דעם ארעמאן האט מען אויך האלט זיין פעקיל", היינו שהאובה אדם אוהב גם את כל השייך אליו.

ומזה מובן גם בנוגע ליום ההילולא כ"ב שבט, שיש לכאו"א מאתנו קשר אישי ליום זה, בהיותנו מקושרים לרבנו כ"ק אדמו"ר, שיום זה הוא יום אישי שלו - יום הסתלקות הילולא של רעייתו הרבנית הצדקנית.

נוסף לזה, חבים אנו חוב נפשי לרבנית על עמידתה לצד בעלה כ"ק רבנו במסירות נפש גמורה, להיות לו לעזר ותמיכה, ולאפשר לו לעסוק בעבודתו הקדושה, ולנהל את עדת החסידים ואת כלל ישראל כרצון קדשו, באופן חפשי וללא כל הגבלה. ובכדי להמחיש את החשיבות שבדבר – הרי ידוע מה שדיבר כ"ק אדמו"ר בכמה וכמה התוועדויות אודות גדלות אמו הרבנית הצדקנית חנה ע"ה וגודל זכותה בעמידתה לימין ולעזר כ"ק בעלה, הרה"ג הרה"צ וכו' מוהר"ר לוי יצחק צוקללה"ה, אבי כ"ק אדמו"ר, ואשר בתמיכתה המוחלטת בהנהגתו התקיפה בימים הטרופים ההם אפשרה לבעלה להחזיק בהנהגה זו ולעמוד בקשיים וביסורים שהיו מנת חלקו.

ועזרה ותמיכה זו היו חשובות כ"כ בעיני רבנו, עד שמצא לנכון לחלוק עמנו פרטי פרטים ממאורעות אלו, כגון הכנת הדיו שבאמצעותו התאפשר לבעלה להעלות על הכתב את חידושי תורתו המופלאים, ואח"כ מסירות נפשה להביא ספרים וכתבים אלו מעבר לגבול, שעל-ידם זכינו אנו לאוצר בלום זה. והיינו, שבנוסף על אישיותה המופלאה ומדותי' התרומיות (כידוע לאלה שהכירוה), וגם בפעולותי' בעצמה (הן אלו שגילה לנו הרבי, כגון עמידתה בראש ארגון עזרה

לפליטים בעת המלחמה, והן מה שנתגלה לאחרונה מאופן ניהול ביתה וגודל מעשי החסד שלה וכו') – הרי בעמידתה לימין בעלה נטלה חלק גם בפעולותיו ומעשיו שלו.

(ובהקשר זה כדאי להעתיק מרשימת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע (חוברת יב, "דברי ימי הרבנית רבקה זי"ע נבג"מ", ע' ל"ו) אודות הרבנית רבקה אשת כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע, "מכאן להאמור כתפארת אדם לשבת בית ואשת חיל עטרת בעלה, רק כבוד והדר עדינות וקול דממה דקה נשמע בהבית הזה בכל עניניו, אין פרץ ואין צוחה אין קללה ואין ארור ... רק שקיטה ושלוה ברכה והצלחה... הצורה הפנימית של טוב ההנהגה, והמזיגה נכונה בכל ההנהגות, פעלה לטובה ולברכה על הדרכת הילדים וחינוכם... כי כל אלה... פועל רושם אדיר על הילדים על מהלך נפשם ועיון שכלם במאד....")

ובדוגמא זו אפשר לומר גם בנוגע להרבנית אשר חבים אנו לה חוב נפשי ונצחי על מסירות נפשה למען רבנו במשך כל ימי חייה, מעין מאמר ר"ע "שלי ושלכם שלה היא."

ויתרה מזו, שהרבנית (ואולי אפשר לומר – יותר מכל הרבניות מלפנים) חי' בעצמה ("זי האט געלעבט און מיטגעלעבט") את חייו, עבודתו ופעולותיו של הרבי, שמחה בשמחתו והשתתפה בצערו, חיתה וחוותה את שמחת שיקום והרחבת קהל עדת חסידי חב"ד, ורוותה נחת מהתרחבות והתפשטות ליובאוויטש, מהפצת המעיינות ומהתפשטות בתי ומוסדות חב"ד; השתתפה הן בצערם והן בשמחת הצלחתם של השלוחים והשלוחות ומשפחותיהם שיחיו. זה היה כל עולמה – עולמו של הרבי.

והרי ידוע תשובתה לשואלה היכן הם ילדיה – "כל החסידים הם ילדינו". כי אכן חיי החסידים היו חייה, וקיום כל החסידים תלויים במה שהרבי והיא ז"ל התחלקה עמהם.

(וראה שיחת יום א' כ"ו שבט תנש"א (תו"מ תנש"א ח"ב ע' 297): "י"ל בפירוש השם והתואר 'שלוחות'... שהן גם ה'שלוחות' של כל נשי ישראל'. ובהערה 60: "כולל ובמיוחד – הנשים של צדיקי ונשיאי ישראל", ובשולי הגליון: "להעיר מהשייכות להתחלת הכינוס ביום היארצייט-הילולא של הרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא נ"ע זי"ע.")

כל האמור, הוא בנוסף על מעלת הרבנית מצד עצמה, צדקותה וגודל אישיותה, כפי שהעיד עלי' כ"ק אדמו"ר (שיחת כ"ב שבט תשמ"ט – תו"מ תשמ"ט ח"ב ע' 291) אשר "מדובר בצדקנית, ונוסף לזה – בתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו ... יש לה גם זכות אבי' (נוסף לזכות עצמה), ובהיותה למטה עסקה בעבודתה 'כמצות רצונך' ובאופן דילכו מחיל אל חיל, בעילוי אחר עילוי, ובמיוחד – עבודה מתוך מסירות נפש."

ובשנים האחרונות הולכים ומתגלים אודותי סיפורים אישיים מופלאים, הן בנוגע לטוב לבה ומעשי החסד שלה, צניעותה, ענוותנותה וקדושתה, והן בענין חסידותה והתקשרותה האישית לרבי מתוך ביטול מוחלט כחסיד ממש, דבר שהשתקף גם בעמידתה לצדו במסירות נפש, כנזכר לעיל

כמו-כן ישנה מעלת הרבנית מצד היותה אשת חבר אשר האציל עלי' מרוח קדשו (ואשר "אשת חבר כחבר"). וכידוע הסיפור (ראה תורת שלום ע' 189, וביתר אריכות בסיפורי חסידים שנדפסו בכ"מ) על השתדלותו הרבה של כ"ק אדמו"ר הצ"צ שבנו אדמו"ר מהר"ש יקבל את ברכת הרבנית של כ"ק אדמו"ר האמצעי, בהיותה אשת חבר. ואכן גם בנוגע לרבנית ידוע גם מה שאמר כ"ק אדמו"ר לנשי חב"ד "זי קען אויך געבען ברכות", וידוע מספורים אישיים אשר אכן ברכותיה פעלו בפועל ממש.

והנה, נוסף על כל הענינים הנ"ל במעלת הרבנית ובשייכותה אל החסידים, הוסיף כ"ק רבנו זי"ע וחידיש בזה חידוש נפלא, המגלה עומק לפנים מעומק בכל המעלות דלעיל.

וזה לשון קדשו בקונטרס משיחות ר"ח כסלו וש"פ תולדות תשמ"ט, בקשר לסיום ס"ת לעילוי נשמת הרבנית (תו"מ שם ע' 383 ואילך), "מהחילוקים שבין האבות לאמהות – שאצל האמהות מודגשת יותר הירידה לברר עניני העולם, משא"כ האבות שמצד עצמם הם למעלה מהעולם, ופעולתם בעולם באופן המתאים נעשית ע"י האמהות דוקא... ומזה מובן גם בנוגע לגילוי תורת החסידות... – שפעולתם של נשיאי החסידות קשורה עם (ונפעלת על ידי) הרבניות הצדקניות, ע"ד ודוגמת פעולת האבות ע"י האמהות."

ובהערה 89: "להעיר שמעלת האמהות לגבי האבות היא מעין וענין העילוי דלעתיד לבוא ש'נקבה תסובב גבר', 'אשת חיל עטרת בעלה', ומפני שהאבות הטעימן מעין עולם הבא, הי' אצלם גם בחי' זו שהיו מקבלים מהאמהות... ומזה מובן גם בנוגע לנשיאי החסידות - שעל ידם נעשית ההכנה לגילוי פנימיות התורה לעתיד לבוא."

כלומר: מאחר שלגבי האבות (ועד"ז הנשיאים) הענינים דלעתיד לבוא ישנם בגילוי כבר עכשיו ("הטעימן מעין עולם הבא"), הרי מנקודת המבט שלהם היתה בגילוי גם מעלתן העצמית של האמהות לגבי האבות ("נקבה תסובב גבר"), ומעלה עצמית זו היא שהיתה להם לעזר לפועלם בעולם.

ואולי יש למצוא דוגמא לזה מהסיפור המובא ב"היום יום" (כ"ג שבט), שכששמע אדמו"ר הזקן מהרבנית את הביטוי "מיינער זאגט", אמר "מיט איין מצוה בין איך דיינער, מיט מצוות וויפיל איז מען דעם אויבערשטען'ס", נפל על מפתן הדלת ובא לידי דביקות, וכשהתעורר אמר: "צאינה

וראינה – אויף ארויסגיין פון זיך און זעהן אלקות, ווערט דאס פון – בנות ציון, מלכות מעוררת ז"א, לעתיד לבוא וועט זיין אשת חיל עטרת בעלה."

הרי שאף שאדמו"ר הזקן ידע בעצמו את תוכן וגודל עניין המצוות, שעל-ידם מתקשר האדם להקב"ה – הרי שמיעתו את מאמר הרבנית "מיינער" עוררה אצלו עמקות מחודשת בענין זה, עד שנפל על מפתן הבית ובא לידי דביקות עמוקה! ועל זה ביאר אח"כ, שהטעם שהי' בכחה לעורר ענין זה אצלו הוא מצד מעלתן של "בנות ציון" לעתיד לבוא (שלגביו היתה כבר בגילוי), "אשת חיל עטרת בעלה."

וכעין זה ממש מצינו אצל כ"ק אדמו"ר, שגם לאחר שהרבה לבאר בשיחותיו (ובפרט בשייכות למשפט הספרים) שכל ענינו של רבי הוא דאגתו ועזרתו לצאן מרעיתו, הוסיף ומצא עומק מיוחד בענין זה בפתגמה החד של הרבנית "דער טאטע מיט די ספרים באליינגען צו די חסידים", ואמר שפתגם זה דוקא הוא שפעל את ה"דידן נצח" במשפט הספרים בפועל בעולמנו זה, שנתקבל על דעתם של "עמי הארץ" (שיחת מוצש"ק פרשת תרומה ב' אדר תשמ"ח – תו"מ תשמ"ח ח"ד ע' 400). ואכן מספרים שהרבי ביקש לחזור ולשמוע כמה פעמים פתגם זה מתוך ההקלטה של חקירת הרבנית.

וכל זה הוא בכח ספירת המלכות ("אשת חיל עטרת בעלה"), שענינה – ביטול בתכלית, וכמבואר בד"ה באתי לגני תשל"ז (תו"מ סה"מ מלוקט ח"ב ע' שפא) בענין מדריגות הביטול בספירת המלכות, שהביטול ד"לית לה מגרמה כלום" הוא ביטול בתכלית השלימות (יותר גם מהביטול ד"אזעירת גרמה"), היינו שאין לה מציאות כלל. ודווקא ספירת המלכות מגעת למעלה מעלה.

והרי זה הי' אופן עבודתה של הרבנית, כמובא לעיל משיחת כ"ק אדמו"ר ש'עסקה בעבודתה 'כמצוות רצונך'... עבודה מתוך מס"נ". וכן היתה הנהגתה בכל עניני, אשר לא זו בלבד שמאסה בכל ענין שהי' מפנה אלי' תשומת לב, אלא יתרה מזו, שבאמת לא נחשבה לכלום בעיני עצמה (דוגמא לדבר – מה שאמרה פעם, שאינה מרגישה ראוי' להשתמש במגש הפמוטים של הרבנית אשת הצמח צדק, והיא מרגישה זכות גדולה בעצם העובדה שהיא יכולה להסתכל בהם).

והנה, בהתקרב יום ההילולא כ"ב שבט, שעליו עורר הרבי (שיחת כ"ב שבט תשמ"ט - תו"מ תשמ"ט ח"ב ע' 292 ואילך) שיש לציינו על ידי הוספה בלימוד התורה, התעוררות בענייני יראת שמים, עבודת התפלה ונתינת צדקה, "נוסף על כל זה - שאצל כאו"א יהי' 'והחי יתן אל לבו', להראות ש'זרעה בחיים' (שאז 'היא בחיים'), ע"י הלימוד מהנהגותי' ולהתנהג ברוחה כו', מתוך מסירות נפש" - שומה עלינו להתבונן: מה הן "הנהגותי" של הרבנית שאליהן כיוון הרבי, ומהו "רוחה" שממנה נלמד וניתן אל ליבנו? והרי, כידוע, הרבנית הצטנעה ביותר, ועד לאחרונה לא הי' ידוע כלום אודותי! (ובפרט לפי המובא לעיל ביטוי כ"ק אדמו"ר, שרק הקב"ה יודע את כל האמת, א"כ מה שייך להתנהג באופן זה בחיינו?).

ואולי יש לומר שהענינים המבוארים לעיל הם בעצמם ה"הנהגה" וה"רוח" שאליהם כיוון הרבי, ושאותם עלינו ללמוד ולהפנים בחיינו:

כשם שהרבנית "בהיותה למטה עסקה בעבודתה 'כמצוות רצונך'... עבודה מתוך מס"נ" (היינו העבודה "לצורך גבוה" כמבואר בחסידות, והודגש בפרט בתורת רבנו) - כן עלינו ללמוד מהנהגתה, לעמוד בביטול מוחלט ובהתקשרות אמיתית, ושכל מאווינו יהיו אך ורק למלאות רצון רבנו, מבלי לבקש שום שכר וענין, ועל אף כל הקשיים הבאים בדרכנו.

וממשיך כ"ק אדמו"ר בשיחה הנ"ל, שעל ידי ההליכה בדרכי, ובאופן ש"זרעה בחיים" (היינו שמפני החוב הקדוש שמרגישים כלפי, חיים ע"פ דרכה, ועושים ענינים לשמה ולזכרה) - עי"ז פועלים ש"אף היא בחיים". (וכדאי לציין אשר אחת מהדוגמאות לזה בשיחה זו היא: "ועאכו"כ עי"ז שקוראים לילד על שמה, ומחנכים אותו ברוחה, שזהו בפשטות ממש (הדגשת המעתיק) הענין ד'זרעה בחיים אף היא בחיים".)

ועוד מבואר בשיחה זו, שכשהנהגה היא באופן ד"זרעה בחיים" - אזי גם היא מבקשת ופועלת ברכות והמשכות וכו' ל"זרעה", אשר זכרה יקר הוא להם.

וקרוב לומר, שכיון שיום ההסתלקות-הילולא של כ"ק הרבנית הוא יום אישי של הרבי (כנ"ל), הרי חלים עליו דברי אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע אודות ה"קדיש" של כ"ד טבת (לקוטי דיבורים ח"א מ, א): "לו ידעו גודל הענין של ה'אמן' מקדיש זה, וויפיל ברכה והצלחה ער גיט בנר"ן ח' יחידה, ברוחניות ובגשמיות, בבני חייא ומזונא לדורי דורות..."

וברור הדבר, שכל ענין שנעשה בשם הרבנית ולעילוי נשמתה, ממשיך ברכות והתעררות רחמים רבים מכ"ק רבנו, וכפי שאמר (שיחת כ"ג שבט תשמ"ט - תו"מ תשמ"ט ח"ב ע' 303) ש"אישור זה (על הפעולות, הקמת מוסדות וכו' בקשר עם השנה שנסתיימה) כולל גם ההודעה על הציון דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ובמיוחד... מצד השייכות המיוחדת של בת לאבי".

ולסיכום: בהגיע יום ההילולא כ"ב שבט, ישתדל כל אחד ואחד מאתנו לציין יום זה, כאו"א לפני ענינו ויכולתו - אם בגופו, לבוא להיות במחיצתו של הרבי ביום קדוש זה שלו, אם בהשתתפות בהתוועדות חסידים (או בהתוועדות המתוכננת ע"י wecast) אם בלימוד משניות ע"ד הרבנית, וכמובן (ע"פ המובא לעיל) - בהוספה בלימוד התורה, בכוונה בתפילה, בנתינת צדקה (במספר חמ"ש - 470), ועוד, ע"פ השיחות מהשנים הבאות.

יתן השי"ת ונתקשר לכ"ק רבנו בקשר אמיץ, ויהיו מעשינו לנחת רוח ולרצון, ונזכה שיקוים בנו "ברכנו אבינו כולנו כאחד".